

På gården Sjövängen i Skåne betar korna starrgräs och vass vid Hammarsjöns strand. Naturvärden som de hundra svarta kalvarna, kvigorna och avelstjurarna i **familjen Fjelkner-Nilssons** ägo utför när de betar, är minst lika viktig som deras kött- och avelsegenskaper. Och så har det varit i flera generationer tillbaka på gården.

Text: Johanna Lindberg • Foto: Tommy Hvitfeldt

1) Gården Sjövängen, med anor från 1700-talet, har ett nytt rymligt kök med gott om plats för lek och umgänge.

2) När Jens Fjelkner öppnar stängslet till nya betesmarker följer 60 förväntansfulla kor honom med blicken. 3) Korna av rasen Angus trivs bra på de stora, öppna markerna vid Hammarsjön, där de betar vass och starrgräs större delen av året. 4) Arvid är den nionde generationen i familjen Fjelkners släkt som växer upp på Sjövängen.

Naturbete självklart för Arvid, 2 år

Kossera, kossera, kossera! Kom, kom kossera! lockar Jens Fjelkner med hög, bestämd stämma. Han har lossat stålraden på elstängslet och klivit in i hagen, där sextiofåra kor och kalvar betar på en strandäng vid Hammarsjön. Solen skiner över vattnet och ångar, en flock gäss lyfter och flyger iväg under ivrigt snattande och trumpetande på andra sidan sjön.

Några av korna stannar upp i betandet och vänder sina huvuden mot oss. Ett par av dem råmar lite frågande.

Jens ropar igen:

– Kossera, kossera, kossera, kom!

Det blir startskottet. De modigaste korna sätter av i glädjegalopp när de ser att Jens hämtat en säck hö och börjar strö ut den i gräset. Vilt råmande utbryter när resten av flokken når fram till den övntade höfesten.

På andra sidan staketet är Jens son Arvid, 2,5 år, nästan lika uppspelt där han sitter tryggt i mamma Stinas famn och ser korna närma sig. Han hoppar, skrattar och vinkar mot dem. För honom är de omkring hundra svarta kor, kalvar, kvigor och tjurar som finns i familjens ägo självklara inslag i vardagen.

Naturbete i generationer

Familjen Fjelkner-Nilssons gård Sjövängen ligger i Rinkaby, en mil utanför Kristianstad. Gården har anor från 1700-talet och har varit

Fakta:

Naturbeteskött

Ett nötkött som skapar miljönytta i svenska hagmarker. Sveriges bönder arbetar genom LRF för positiva miljövärden, som till exempel ett rikt och varierat odlingslandskap och miljöer som är viktiga för att bevara den biologiska mångfalden. ICA-butiker på många håll i landet säljer naturbeteskött från lokala producenter.

Källa: WWF & LRF

i familjens ägo åtta generationer tillbaka. Korna på Sjövängen är av rasen Angus, som är så tålig att den kan gå ute hela naturbetessäsongen från april till månadsskiftet november/december, och beta det gräs och de örter som de från början är naturligt anpassade för. Under vintermånaderna går de fritt mellan ladan och hagen utanför.

Kristianstad är den kommun i landet som har flest Anguskor och här på Sjövängen har man bedrivit avel med rasen sedan 1968. Det var Jens farfar som började.

Gynnar arter i närmiljön

Att korna betar på ett vis som främjar bevarandet av det öppna landskapet, gör att Sjövängen nu får jordbruksstöd från EU och staten. Men naturbete på strandängarna kring sjön har alltid varit en självklarhet på Sjövängen. Lantbrukarna vid Hammarsjön har i generationer tillbaka bedrivit ett så bra arbete med att hålla markerna öppna, att deras strandängar för några år sedan blev naturreservat.

– För oss på Sjövängen innebär omvandlingen att vi bara fortsätter som vi alltid har gjort, säger Jens. Med den enda skillnaden, att vi vet att staten skulle ta ansvar för marken om det skulle hända något.

Korna på Sjövängen är lika mycket naturvårdare som avelskor. Under hösten går de kvar länge i hagen på strandängen och när favoritfödan klöver är uppäten börjar de beta vass och starrgräs vid sjökanten. Vassen trycks på så vis tillbaka och landskapet kring sjön hålls öppet.

– Vårt uppdrag är inte bara att se till att djuren växer, säger Jens. Naturvärden är en lika viktig vinning och vi vill också gynna andra arter som lever i vår närmiljö.

Runt sjön finns bland annat rödspov, som enligt art-databanken är kategoriserad som en sårbar art. Även beckasiner, storspov och svarttärnor finns på markerna, liksom rikligt med glador och andra rovfåglar. När Jens arbetar med slättermaskinen får han ofta sällskap av storken, som kalasar på grodor och insekter som kommer fram när gräset faller.

Alla kor på Sjövängen är stambokförda och Jens arbetar med att avla på de med bäst egenskaper. Han ser vilka djur som växer bäst och har bra mjölkegenskaper. En bra ko ska dess-

utom vara fertil, ha bra lynne, starka ben och klövar. Gårdens ungtjurar säljs vidare på våren när de är ett år gamla. På så vis sprids deras gener på olika håll i landets bestånd av korsnings- och Anguskor.

Äter endast kött från gården

Gårdens köttproduktion täcker förstas även familjens eget behov.

– Nötkött köper vi nästan aldrig så länge vi har eget på gården, säger Stina. Det kanske låter lite konstigt i andras öron, men vi vet till och med namnet på djuret vi äter. För oss är det helt naturligt.

– Vi tar en egen kviga till slakt ett par gånger om året och låter den hänga tre veckor, för att framhäva köttets goda egenskaper, säger Jens.

Även sonen Arvid har fått smak för kött från de naturbetande korna runt knuten. Närproducerat, i ordets rätta bemärkelse.

– Vanligt kött är han inte alls lika förtjust i, säger Stina och skrattar. Han blir bortskämd här på gården!

”Naturvärden är en lika viktig vinning och vi vill också gynna andra arter som lever i vår närmiljö.”

Jens Fjelkner

Hitta en höstmärknad nära dig

Hösten är den stora skördetiden och runt om i Sverige går det att hitta många spännande matmarknader.

SKÅNE: 27 sept Skördefest på Hovdala slott.
JÖNKÖPING: 26–27 okt Elmia Närproducerat.
ÖLAND: 24–27 sept Ölands skördefest.

SMÅLAND: 27 sept Äpplets och honungens dag, Kurrebo idé- och visningsträdgård, Urshult.
BOHUSLÄN: 27 sept Bonnamarknad, Tre Älgar, Grästorp.
VÄSTERGÖTLAND: 29 sept Skörde-

marknad med potatisterna, Vara.
ÖREBRO: 6 okt Sanna-marken, Fjugesta.
STOCKHOLM: 26–27 sept Skansens höstmärknad.
MÄLARDALEN: 5–6 okt Uppsala

Höstmärknad, Vaksala torg.
GOTLAND: 3–4 okt Tryffelhelg i Rute.
DALARNA: 2 okt Genuin Dalamärknad, Tvikstarondellen, Hedemora.
JÄMTLAND: 25–27 sept Åre höstmärknad.

NORRBOTTEN: Matmarknad på Nordansmak, Luleå, närproducerat och ekologiskt, fredagar 12–17 fr.o.m. april 2009.
VÄSTERNORRLAND: 10–11 okt Sollefteå Höstmärknad, Sollefteå.

Foto: kalmarslott.se

Tips

Vill du gå på matmässa på ett slott? Leta efter din lokala mässa på www.svenska-slottsmassor.se

På www.lrf.se och www.ica.se finns kompletta listor över Sveriges alla matmarknader.